

Modraszek eros (eroides) *Polyommatus eros* (*eroides*) (4042)

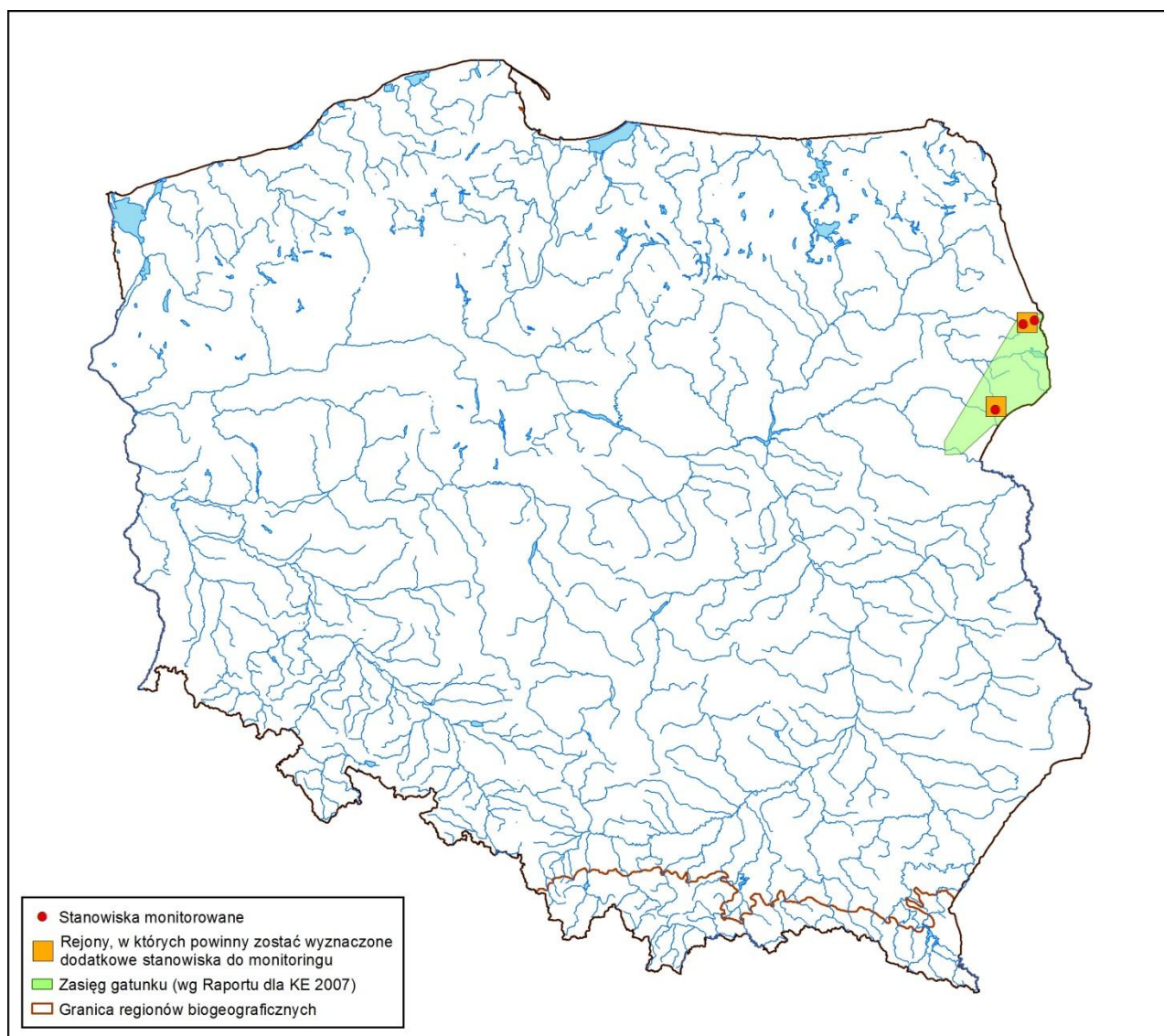

Autor raportu: Marcin Sielezniew

Eksperti: Bystrowski Cezary, Klimczuk Przemysław, Sielezniew Marcin

Gatunek występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim. Gatunek nie był monitorowany w latach 2009 i 2010.

Liczba i lokalizacja stanowisk i obszarów monitoringowych

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk monitoringu gatunku na tle jego zasięgu geograficznego

Monitoring gatunku przeprowadzono na trzech stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Stanowiska te są zlokalizowane w Puszczy Knyszyńskiej (2) oraz na południowych obrzeżach Puszczy Białowieskiej (1). Gatunek ten jest w Polsce w chwili obecnej na krawędzi wyginięcia i poza tymi rejonami nie był w XXI wieku notowany. Niegdyś był szerzej rozprzestrzeniony. Nie należy wykluczyć jego wyginięcia w najbliższej przyszłości, bo odwrócenie trendu spadkowego jest mało prawdopodobne ze względu na ustępowanie rośliny żywicielskiej. Należy kontynuować poszukiwania gatunku w celu odnalezienia ewentualnie istniejących populacji. Intensywnie powinna być penetrowana Puszcza Knyszyńska i okolice Puszczy Białowieskiej. Do potencjalnych lokalizacji należy zaliczyć także Czerwony Bór, gdzie w 2011 stwierdzony został szlaczkoń szafrańiec - gatunek związany z tą samą rośliną żywicielską. Występowanie gatunku w innych częściach Polski jest mało prawdopodobne.

Badania monitoringowe w roku 2011 wykonywało 3 ekspertów: Cezary Bystrowski, Przemysław Klimczuk i Marcin Sielezniew (koordynator).

Tab. 1. Zestawienie badanych stanowisk

Lp.	Nazwa stanowiska	Lokalizacja stanowiska (obszary chronione)
1.	Grzybowce	PLH200006 Ostoja Knyszyńska
2.	Łużany	PLH200006 Ostoja Knyszyńska
3.	Jelonka	PLH200019 Jelonka

Wyniki badań i ocena stanu ochrony

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników stanu populacji i stanu siedliska na badanych stanowiskach

Parametr	Wskaźniki	Ocena			
		FV	U1	U2	XX
Populacja	Liczba obserwowanych osobników	-	-	3	-
	Izolacja	-	-	-	3
Siedlisko	Baza pokarmowa	-	-	-	3
	Struktura roślinności	-	-	-	3

Wskaźniki stanu populacji:

Liczba obserwowanych osobników/Indeks liczebności. W czasie monitoringu prowadzonego w 2011 r. nie stwierdzono żadnego osobnika, co wskazuje na stan zły (U2)

Izolacja. Nie ma też informacji o stwierdzeniu modraszka erosa w tym samym roku, gdziekolwiek indziej w Polsce, w tym na stanowiskach z liczniejszym występowaniem rośliny żywicielskiej (XX).

Wskaźniki stanu siedliska:

Baza pokarmowa. Na wszystkich stanowiskach występowała roślina pokarmowa, ale pokrycie/zagęszczenie tej rośliny było niewielkie i wynosiło ok. 3% w Grzybowcach, ok. 5% w Łużanach i ok. 20 osobników/ha w Jelonce. Ponieważ niemożliwe było opracowanie waloryzacji tego wskaźnika, przyjęto ocenę XX – stan nieznany.

Struktura roślinności. W przypadkach Grzybowców i Łużan stanowiska miały charakter liniowy (pasy technologiczne pod linią telefoniczną, linią energetyczną oraz nad rurociągiem gazu). W przypadku Jelonce było to pozostawione do naturalnej sukcesji pożarzysko. W Łużanach i Jelonce w badanym pasie siedliska występowało znaczne pokrycie drzewami i krzewami, a z kolei stanowisko Grzybowce były relatywnie wąskie. Ponieważ niemożliwe było opracowanie waloryzacji wskaźnika, przyjęto ocenę XX – stan nieznany.

Podsumowanie ocen stanu ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Tab. 3. Podsumowanie ocen stanu ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Lp.	Stanowisko	Oceny
-----	------------	-------

		Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy zachowania	Ocena ogólna
1.	Grzybowce	U2	XX	U2	U2
2.	Łużany	U2	XX	U2	U2
3.	Jelonka	U2	XX	U2	U2

Stan populacji. Obecności gatunku nie stwierdzono i jest małe prawdopodobieństwo, aby został przeoczony – ocena zła (U2).

Stan siedliska. Trudny do określenia (XX), ponieważ motyl nie był obserwowany mimo obecności rośliny żywicielskiej w mniejszym lub większym zagęszczeniu. Nie wiadomo jakie są przyczyny zanikania gatunku w Polsce i czy można je wiązać w ogóle albo jedynie ze stanem siedliska. Wiele pokrewnych gatunków modraszków funkcjonuje dobrze przy podobnej ilościowo bazie pokarmowej. Generalnie wydaje się, że stan siedlisk, szczególnie w Puszczy Knyszyńskiej jest lepszy od stanu populacji. Świadczyć może o tym występowanie szlaczkonii szafrańca związanego z tą samą rośliną żywicielską, a który wydaje się być zdecydowanie bardziej ruchliwym gatunkiem. Oba gatunki związane są z efemerycznymi siedliskami – być może modraszek eros ma mniejsze zdolności dyspersji i w przypadku pogorszenia stanu siedliska nie kolonizuje tak łatwo nowopowstałych płatów siedlisk.

Perspektywy zachowania z uwzględnieniem oddziaływań i zagrożeń.

Perspektywy zachowania gatunku na badanych stanowiskach oceniono jako złe (U2) z uwagi na brak stwierdzenia jego obecności pomimo dokładnych poszukiwań, a także z uwagi na obecność rośliny pokarmowej. Nie można wykluczyć, że do tego stanu przyczyniły się oddziaływania tj. ewolucja biocenotyczna (Jelonka, Łużany) oraz wzrost otaczającego drzewostanu zwiększającego zacienienie (Grzybowce).

Gatunki obce. Nie obserwowano z wyjątkiem czeremchy amerykańskiej (*Prunus serotina*) w rezerwacie Jelonka, która jest gatunkiem introdukowanym do polskich lasów.

Ocena ogólna. Brak obserwacji gatunku na monitorowanych stanowiskach – ocena ogólna zła (U2). W przypadku obserwowanych stanowisk zanik gatunku można wiązać ze zmianą charakteru siedlisk. W Grzybowcach, gdzie gatunek był obserwowany 10 lat temu (nigdy w dużej liczbie) nastąpił wzrost zacienienia związany ze wzrostem drzewostanu. Z kolei stanowisko Łużany położone pod liniami wysokiego napięcia zarosło krzewami. Należy jednak podkreślić, że niewiadomo jakie są dokładne wymagania siedliskowe modraszka erosa. Przykładowo w Grzybowcach wciąż występuje relatywnie liczna populacja innego kserotermofilnego gatunku modraszka ariona.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Tab. 4. Podsumowanie ocen stanu ochrony gatunku na obszarach Natura 2000

Lp.	Obszary Natura 2000	Oceny
-----	---------------------	-------

		Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy ochrony	Ocena ogólna
1.	PLH200006 Ostoja Knyszyńska (2 stanowiska)	U2 (2 U2)	XX (2XX)	U2 (2 U2)	U2?/XX (2 U2)
2.	PLH200019 Jelonka	U2	XX	U2	U2?/XX

Wszystkie trzy badane stanowiska były położone na obszarach Natura 2000. Oceny stanu gatunku na tych stanowiskach wskazywałyby na zły stan gatunku także w obszarach Natura 2000 (U2). Nie można jednak wykluczyć, że populacje tego gatunku funkcjonują na innych stanowiskach na tych obszarach (zwłaszcza w Ostoji Knyszyńskiej), choć dodatkowe obserwacje prowadzone w 2011 roku na to nie wskazują. W związku z tym trudno kategorię ocenić stan ochrony tego gatunku na obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym

Tab. 5. Ocena stanu zachowania gatunku w regionach biogeograficznych

Region	Oceny			
	Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy	Ocena ogólna
Region biogeograficzny kontynentalny	U2	XX	U2	U2

Badania były prowadzone w dwóch rejonach prawdopodobnego występowania tj. jedynych, z których są relatywnie niedawne o pojedynczych stwierdzeniach tego gatunku. Wydaje się więc, że zgodnie z aktualną wiedzą dobrze reprezentują rozmieszczenie gatunku w Polsce, ale trudno to definitywnie ocenić, biorąc pod uwagę brak szeroko zakrojonych badań inwentaryzacyjnych.

Faktem jest, że gatunek zanika i nie wiadomo, jakie są tego przyczyny. Po części można ten niekorzystny trend wiązać z obserwowanym ustępowaniem rośliny żywicielskiej - szczodrzeńca. Z kolei fakt, że sytuacja modraszka erosa jest gorsza od sytuacji szlaczkonka szafranka (gatunku związanego z tą samą rośliną pokarmową) można tłumaczyć słabszymi zdolnościami dyspersji tego pierwszego, który jest mniejszym i prawdopodobnie mniej ruchliwym motylem. Na podstawie istniejącej wiedzy należy stwierdzić, że stan ochrony modraszka erosa w Polsce jest zły (U2).